

УДК 378.04:37

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-44>

Вікторія ГРИЦЬКО,

orcid.org/0000-0001-6213-749X

доктор філософії,

викладач

ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж

Мукачівського державного університету»

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) *vikuljagrysko@ukr.net*

Віта КОТУБЕЙ,

orcid.org/0000-0001-8050-8549

доктор філософії,

викладач

ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж

Мукачівського державного університету»

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) *vitakotubej@gmail.com*

РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНИХ І ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині одним із найперспективніших методів навчання є метод проєктів, проєктна технологія, оскільки створює умови для творчої самореалізації студентів, підвищує їхню мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей. Актуальність проєктної діяльності зумовлена соціальним замовленням суспільства на підготовку фахівців – майбутніх учителів, готових до вирішення нестандартних завдань, що знаходять відображення в практико зорієнтованій спрямованості. Мета статті – теоретичне обґрунтування проєктної діяльності в закладах вищої освіти для розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх педагогів. Методологічною основою дослідження є ідеї розвивального навчання й діяльнісного підходу; загальнонаукові методи порівняльного аналізу, синтезу й узагальнення. Теоретична значущість статті полягає в тому, що розкрито зміст поняття проєктної діяльності в закладах вищої освіти як цілеспрямованого, організованого певним чином освітнього процесу, створення співбуттєвої ситуації взаємодії суб'єктів для створення продукту, кількість і якість якого відповідає поставленій меті; проаналізовано форми проєктної діяльності, а також професійні й особистісні якості майбутніх педагогів, які розвиваються в ході їхньої реалізації. Практична значущість статті полягає в тому, що отримані висновки й положення розкривають способи організації проєктної діяльності в закладах вищої освіти для розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх учителів. Конкретизується зміст основних етапів організації проєктної діяльності, дотримання яких необхідно для досягнення поставленої в межах проєкту практичного завдання: етап постановки проблеми, етап проєктування вирішення проблеми, етап планування реалізації проєкту, етап виконання й завершальний (рефлексивний) етап. Матеріали дослідження можуть бути використані в навчальній і в позанавчальній роботі в педагогічних закладах вищої освіти.

Ключові слова: розвиток, проєктна діяльність, особистісні, професійні якості, майбутніх педагогів.

Viktorii HRYTSKO,

orcid.org/0000-0001-6213-749X

PhD in Pedagogy,

Teacher

Separate Structural Unit “Humanitarian Pedagogical Professional College
of Mukachevo State University”

(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) *vikuljagrysko@ukr.net*

Vita KOTUBEI,

orcid.org/0000-0001-8050-8549

PhD in Pedagogy,

Teacher

Separate Structural Unit “Humanitarian Pedagogical Professional College
of Mukachevo State University”

(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) *vitakotubej@gmail.com*

DEVELOPMENT OF PERSONAL AND PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE TEACHERS IN THE IMPLEMENTATION OF PROJECT ACTIVITIES

Nowadays such teaching methods as the project method project technology are considered the most promising since it creates conditions for creative self-realization of students, increases their motivation to learn, promotes the development of intellectual abilities. The urgency of the project activity is due to the social order of society to train specialists – future teachers, ready to solve non-standard tasks, which are reflected in the practice-oriented orientation. The purpose of the article is a theoretical substantiation of project activity in higher education institutions for the development of personal and professional qualities of future teachers. The methodological basis of the study is the ideas of developmental learning and activity approach; general scientific methods of comparative analysis, synthesis and generalization. The theoretical significance of the article is that: the content of the concept of project activities in higher education institutions as a purposeful, organized in a certain way educational process of creating a coexisting situation of interaction of subjects to create a product, quantity and quality of which meets the goal; the forms of project activity, and also professional and personal qualities of the future teachers which develop in the course of their realization are analyzed. The practical significance of the article is that the obtained conclusions and provisions reveal the ways of organizing project activities in higher education institutions for the development of personal and professional qualities of future teachers. The article specifies the content of the main stages of the organization of project activities, compliance with which is necessary to achieve the practical task within the project: the stage of problem statement, the stage of designing a solution, the planning stage of the project, the implementation stage and the final (reflexive) stage. Research materials can be used in educational and extracurricular activities in pedagogical institutions of higher education.

Key words: development, project activity, personal, professional qualities, future teachers.

Постановка проблеми. У сучасних умовах спостерігаються значні зміни в освітній сфері, де на зміну традиційного підходу з викладачем, що відіграє центральну роль у навчанні, приходять підходи й методи, де педагог розглядається як наставник, тьютор (Pryima, Anishchenko, Dayong, Ivanova, 2019). Такі зміни пов'язані зі зміною моделі культурно-історичного розвитку, проте педагог продовжує бути основною фігурою в реалізації нововведень на практиці (Pounds, 2015). Для успішного застосування різноманітних інновацій у нових умовах педагог повинен володіти певним рівнем професійної компетентності. Тому до сучасного випускника-педагога висувуються нові якості – креативність та інноваційне мислення, самостійність в організації професійного розвитку, міждисциплінарність знання, уміння працювати в команді, досвід розробки та впровадження на практиці дослідних рішень.

Значна увага сучасних дослідників приділяється підготовці фахівців, здатних творчо здійснювати педагогічну діяльність і реалізовувати власні педагогічні вміння в умовах швидких змін (Hursen, Fasli, 2017: 270). Вимоги до особистісних і професійних якостей випускників є визначальними в їхній успішності в подальшому працевлаштуванні та цінності на ринку праці (Заболоцька, 2016). Метою навчання в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) нині є не лише засвоєння студентами певного обсягу знань, а й розвиток пізнавальних стратегій самонавчання й самоосвіти, що формують основу і є невід'ємною частиною майбутньої професійної діяльності (Притуляк, 2020). Розвитку таких особистісних і професійних якостей

майбутніх педагогів значною мірою сприяє проектна діяльність.

Аналіз досліджень. Для більш чіткого уявлення щодо сутності проектної діяльності уточнимо поняття «проектне навчання», яке дає змогу відобразити багатоаспектність освітнього процесу. Розглядаючи зміст поняття «проектне навчання», будемо враховувати наукову позицію В. Краєвського, який підкреслює необхідність усвідомлення педагогом різниці між спілкуванням і пізнанням, значущість того, що в момент здійснення дії планування необхідно організувати співбуттєву ситуацію, у якій для вирішення проблеми виникає необхідність спільної взаємодії, спрямованої на пізнання навколишнього світу (Краєвський, Хуторський, 2008: 115).

Відтак, проектне навчання у ЗВО необхідно розглядати як цілеспрямований, організований певним чином освітній процес створення співбуттєвої ситуації взаємодії суб'єктів для створення продукту, кількість і якість якого відповідає поставленій меті, а результатом є внутрішні, особистісні зміни учасників проекту. У реалізації проектного навчання важливо пам'ятати, що розвиток професійних та особистісних якостей відбувається лише за таких умов: коли проект має суспільну значущість, професійно орієнтоване завдання, складність проектів поступово зростає, проект ураховує індивідуальні інтереси і здібності студентів (Вербівський, 2016). Компонентом проектного навчання є діяльність педагога.

Метод проектів з'явився в США на початку ХХ століття і став надзвичайно популярним закордоном (Дж. Лармер) (Larmer, 2016). Досвід

Австралії показує, що метод проєктів використовується для розвитку професійних навичок (І. Мо, Ю. Танг) (Mo, Tang, 2016). У США метод проєктної діяльності отримав обґрунтування з позиції педагогіки і психології, у межах якого виявлено необхідність підготовки педагогів для організації проєктного навчання (Б. Баррон, Д. Шварц, Н. Вай) (Barron, Schwartz, Vye, 1998). Такі проєкти (соціальні та педагогічні) набули широкого розповсюдження в Китаї (К. Чжао, Дж. Чжан, Х. Ду) (Zhao, Zhang, Du, 2017), технологічні проєкти, зумовлені в основному високими темпами економічного зростання, користуються популярністю в Австралії (П. Паундс) (Pounds, 2015).

Проєктна діяльність у процесі професійного становлення фахівців набуває більшої значущості завдяки оволодінню її учасниками активними способами дій, набуття ними під час проєкту не лише особистісних якостей (самостійність, цілеспрямованість), а й умінь планування: цілепокладання, рефлексії, контролю й оцінки власної діяльності.

У сучасній вітчизняній педагогіці актуальнішим стає діяльнісний підхід, який забезпечує проєктування й конструювання розвивального освітнього середовища закладу освіти, а також активну навчально-пізнавальну діяльність студентів. Тенденція скорочення кількості годин, що відводяться на аудиторні заняття студентів, і збільшення кількості годин, витрачених на самостійну роботу, є підґрунтям для застосування проєктних методик у проведенні занять.

Мета статті – теоретичне обґрунтування проєктної діяльності у ЗВО для розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх педагогів. Методи, які використовуються в проведенні дослідження: узагальнення, аналіз і синтез інформації, порівняння для виявлення сутності, мети проєктної діяльності, розгляду форм проєктної діяльності з метою їх застосування в педагогічних ЗВО та формування особистісно-професійних якостей майбутніх педагогів у професійній підготовці.

Методологічним підґрунтям дослідження є ідеї розвивального навчання, на підставі яких проєктна діяльність студентів розглядається як форма навчання; діяльнісного підходу, спрямованого на розвиток здібностей, властивостей особистості, необхідних для реалізації проєктної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проєктна діяльність є одним із видів професійної діяльності, спрямованої на якіснішу підготовку випускника до майбутньої професійної діяльності. У процесі здійснення проєктної діяльності увага студентів спрямовується на розвиток здатності до розробки й реалізації проєктів у майбутній професійній

діяльності (Вербівський, 2016). Щоб проєкт був успішним, у групі повинні бути позитивні взаємини між студентами. Це саме ті особистісні якості, без яких неможлива успішна реалізація проєкту та які необхідно розвивати: взаєморозуміння, взаємоповага, взаємодопомога, співробітництво, відповідальність тощо.

Успішна взаємодія і взаємна відповідальність, на думку О. Карабіна, становлять основу міжсуб'єктних відносин учасників проєкту. Участь у проєктах, на думку дослідниці, розвиває дослідницькі та творчі компетенції особистості – здатність до самовизначення й цілепокладання, орієнтування в інформаційному середовищі (Карабін, 2016: 437). Відтак, участь студентів у проєктній діяльності дає змогу сформувати активну та самостійну позицію студентів-педагогів, що сприяє подальшому саморозвитку. Серед інших особистісних якостей варто виокремити здатність працювати в колективі, повагу честі й гідності особистості, толерантне ставлення до соціальних, етнічних, конфесійних і культурних відмінностей; уміння ставити мету; здатність узяти на себе відповідальність за результат виконання завдання. Особистісні якості, таким чином, становлять сутність загальнокультурних компетентностей (Савчина, 2014: 37).

З числа професійних якостей відзначаються вміння шукати й аналізувати інформацію, необхідну для вирішення поставлених завдань; уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології та глобальну комп'ютерну мережу; здатність працювати на благо колективу (що формує таку якість, як здатність працювати на благо суспільства загалом) (Ye, Van, Chapman, Jacobson, 2017: 165). У результаті роботи над проєктом студенти повинні оволодіти вміннями формулювання наукової проблеми; адекватного підбору засобів і методів для вирішення поставлених завдань; використання різних методик для збору інформації; володіння способами обробки результатів та їх інтерпретації; формування обґрунтованих висновків за результатами досліджень і їх оформлення у вигляді презентації. Оволодіння технологією проєктної діяльності впливає й на мотивацію студентів.

Форми проєктної діяльності, які застосовуються в педагогічному ЗВО, можуть бути різними. Так, Н. Мирончук виокремлює такі форми роботи, як веб-сайт, мультимедійний продукт, відеофільм або відеокліп, соціологічне опитування, екскурсія, виставка, макет, довідник, газета або журнал, гра, пакет рекомендацій, сценарій, свято, ілюстрація, казка, порівняльний аналіз, стаття, навчальний посібник тощо (Мирончук, 2017: 193).

Форми проєктної діяльності

Форми проєктної роботи	Зміст	Особистісні та професійні якості
Журнал (альманах)	Збір, обробка й актуалізація інформації	Робота в команді, толерантність, навички організації особистої та спільної діяльності. Досвід роботи з інформаційними ресурсами і програмним забезпеченням. Контроль власної діяльності, здатність навчатися самостійно, готовність вирішувати складні завдання
Проблемно-проєктна лекція (Pounds, 2015)	Створення діалогових ситуацій (співбесіди, дискусії з акцентуванням уваги студентів на самостійному виявленні проблем). Пізнавальна діяльність, пошук проблем та ідей, їх розробка й реалізація у вигляді проєктів	Пізнавальна активність, метапредметні вміння (уміння аналізувати проблемну ситуацію, формулювати проблему, постановка мети, пошук шляхів її рішення)
Курси «Основи проєктної діяльності», «Соціальне проєктування», «Комунікації в проєктуванні» з упровадженням педагогічного моделювання, ділової гри, групових дискусій, «кейс-стаді»	Основи педагогічного проєктування й застосування отриманих знань і навичок у процесі педагогічної практики в освітніх установах. Реалізація студентських проєктів спільно з учнями установ	Розвиток творчого, комунікативного та дослідницького потенціалу, становлення вольового характеру дослідника, виховання активної ініціативи, відповідальності, працьовитості, наполегливості в досягненні цілей, дипломатичності
Курс «Педагогічне проєктування в розвитку професійної компетентності студентів ЗВО	Ідея «розгалуженої активності» або колективно розподіленої діяльності	Самостійне набуття знань, їх подальше застосування в життєвих ситуаціях, уміння робити самостійний вибір і нести відповідальність за прийняте рішення, вияв ініціативи, уміння регулювати конфлікти

Проведений аналіз літератури дає змогу отримати більш цілісне уявлення щодо розвитку якісних і професійних якостей у майбутніх педагогів, якому сприяє та або інша форма проєктної діяльності (див. таблиця 1).

На основі уточненого розуміння проєктної діяльності розглянемо, яким чином відбувається розвиток особистісних і професійних якостей студентів, на прикладі розробленого авторами статті проєкту для студентів педагогічного напряму підготовки «Створення дизайну простору педагогічного факультету». Мета проєкту полягає в тому, щоб за допомогою організованого студентами конкурсу обрати дизайн простору педагогічного факультету з меншими витратами й за менший час. Під час реалізації проєкту в його учасників відбувається розвиток здатності ставити й вирішувати практичні проблеми, що стосуються, з одного боку, створення дизайну педагогічного факультету згідно з вимогами, а з іншого – пов'язані з організаційними вміннями, необхідними для організації конкурсу для вибору кращого дизайну простору педагогічного факультету, який відповідає вимогам. Під час проєкту в студентів формуються вміння аналізувати проблемну ситуацію, вивчати шляхи і здійснювати вибір вирішення проблеми, оцінювати прийняте рішення, проєкту-

вати мету, планувати досягнення мети, здійснювати ефективну групову роботу, виявляючи креативність. Зміст проєкту представлено комплексом взаємопов'язаних понять («дизайн», «конкурс», «проблема», «критерії», «мета», «вимоги до результату») і способів виконання дій для реалізації проєкту та вирішення практичних проблем, тим самим його учасникам дається можливість для розвитку метапредметних компетентностей. Практичною метою проєкту є отримання продукту, корисного для інших, а навчальною метою проєкту є освоєння його учасниками способів розробки й реалізації проєкту. Комплекс навчальних завдань розроблено відповідно до етапів проєкту й охоплює:

1) етап постановки проблеми, який передбачає освоєння його учасниками поняття «проблема», вибір критеріїв і способів оцінки якості постановки практичної проблеми, способів постановки проблеми;

2) етап проєктування рішення практичної проблеми – передбачає освоєння студентами понять «спосіб вирішення проблеми», «ефективність запланованих дій», «способи вирішення проблеми», «критерії і способи оцінювання вирішення проблеми»;

3) етап планування реалізації проєкту – передбачає освоєння студентами понять «мета і план

дій», критеріїв і способів оцінки якості поставленої мети і плану дій, складання бюджету проекту, визначення тимчасових меж;

4) етап виконання проекту студентами – передбачає освоєння студентами поняття «ефективна робота в команді», способів контролю і здійснення взаємодії в команді для реалізації поставленої мети;

5) завершальний етап проекту – передбачає освоєння студентами способів рефлексії ходу й результатів колективної групової діяльності.

Висновки. Реалізація проектної діяльності студентів педагогічного спрямування дає змогу

сформувати особистісні якості (толерантність, становлення вольового характеру, ініціативність, творчість, відповідальність, працьовитість, наполегливість у досягненні цілей, дипломатичність, уміння регулювати конфлікти), а також професійні якості – уміння працювати в команді, навички організації особистої та спільної діяльності, уміння працювати з інформацією, контроль власної діяльності, здатність навчатися самостійно, виявляти увагу до проблем, готовність вирішувати складні питання, розвиток творчого й дослідного потенціалу, демонструвати здатність до самостійного набуття знань, вияву ініціативи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербівський Д. Роль проектної діяльності у процесі підготовки майбутніх вчителів інформатики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти»*. 2016. Вип. 12 (1). С. 13–19.
2. Заболоцька С. Модель-програма особистісно-професійного саморозвитку майбутнього педагога. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 16. С. 438–443.
3. Карабін О. Й. Проектна діяльність у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій. *Молодий вчений*. 2016. Вип. 12.1. С. 436–440.
4. Краевский В. В., Хуторской А. В. Основы обучения. Дидактика и методика : учебное пособие для студ. высш. учеб. завед. Москва : Академия, 2008. 352 с.
5. Мирончук Н. М. Застосування методу проектів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. *Проблеми освіти*. 2017. Вип. 87. С. 191–196.
6. Прутуляк Л. М. Особистісно-професійний розвиток студентів педагогічного закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 68 (2). С. 126–130.
7. Савчин М. В. Теоретико-методологічні засади створення та реалізації програми особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога* : монографія / за ред. М. В. Савчина. Дрогобич : ВВДДПУ ім. І. Франка, 2014. С. 9–72.
8. Barron B. J. S., Schwartz D. L., Vye N. J. Doing With Understanding: Lessons From Research on Problem- and Project-Based Learning. *Journal of the Learning Sciences*. 1998. Vol. 7. № 3–4. P. 271–311.
9. Hursen C., Fasli F. G. Investigating the Efficiency of Scenario Based Learning and Reflective Learning Approaches. *Teacher Education European Journal of Contemporary Education*. 2017. Vol. 6 (2). P. 264–279.
10. Larmer J. It's a Project-Based World. *Educational Leadership*. 2016. Vol. 73. Issue 6. P. 66–70.
11. Mo J. P. T., Tang Y. M. Project-based learning of systems engineering V model with the support of 3D printing. *Australasian Journal of Engineering Education*. 2017. Vol. 22. Issue 1. P. 3–13.
12. Pounds P. E. I. Teaching mechatronics with tuned problem-based projects. *Australasian Journal of Engineering Education*. 2015. Vol. 20. Issue 1. P. 41–58.
13. Pryima S., Anishchenko O., Dayong Y., Ivanova N. Formation of the project competence of future specialists in information, library and archive services under the conditions of society digitalization. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 64. P. 2–11.
14. Ye C., Van Os J., Chapman D., Jacobson D. An Online Project-Based Competency Education Approach to Marketing Education. *Journal of Marketing Education*. 2017. Vol. 39. Issue 3. P. 162–175.
15. Zhao K., Zhang J., Du X. Chinese business students' changes in beliefs and strategy use in a constructively aligned PBL course. *Teaching in Higher Education*. 2017. Vol. 22. Issue 7. P. 785–804.

REFERENCES

1. Verbitsky D. Rol proektnoyi diyalnosti u protsesi pidhotovky maybutnikh vchyteliv informatyky [The role of project activities in the process of training future teachers of computer science.]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Ser.: Problemy metodyky fizyko-matematychnoyi i tekhnolohichnoyi osvity*. 2016. Vyp. 12 (1). S. 13–19 [in Ukrainian].
2. Zabolotska S. Model-prohrama osobystisno-profesiynoho samorozvytku maybutnoho pedahoha [Model-program of personal and professional self-development of the future teacher]. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk*. 2016. Vyp. 16. S. 438–443 [in Ukrainian].
3. Karabin O. Y. Proektna diyalnistu formuvanni profesiynoho samorozvytku maybutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsiynykh tekhnolohiy [Project activities in the formation of professional self-development of future professionals in the field of information technology]. *Molodyy vchenyy*. 2016. Vyp. 12.1. S. 436–440 [in Ukrainian].
4. Kraevskyy V. V., Khutorskoy A. V. Osnovy obuchenyaya [Basics of education]. *Dydaktyka y metodyka: ucheb. posobyey dlya stud. vyssh. ucheb. zaved. M.: Akademyya*, 2008. 352 s. [in Russian].

5. Myronchuk N. M. Zastosuvannya metodu proektiv u pidhotovtsi maybutnikh vykladachiv do samoorhanizatsiyi v profesiyniy diyalnosti [Application of the project method in the preparation of future teachers for self-organization in professional activities]. *Problemy osvity*. 2017. Vyp. 87. S. 191–196 [in Ukrainian].
6. Prytulyak L. M. Osobystisno-profesiynny rozvytok studentiv pedahohichnoho zakladu vyshchoyi osvity [Personal and professional development of students of pedagogical institutions of higher education.]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchey i zahal'noosvitniy shkolakh*. 2020. Vyp. 68 (2). S. 126–130 [in Ukrainian].
7. Savchyn M. V. Teoretyko-metodolohichni zasady stvorennya ta realizatsiyi prohramy osobystisno-profesiynoho rozvytku maybutnoho pedahoha [Theoretical and methodological principles of creating and implementing a program of personal and professional development of the future teacher]. *Osobystisno-profesiynny rozvytok maybutnoho pedahoha: monohrafiya / za red. M. V. Savchyna*. Drohobych: VVDDPU im. I. Franka, 2014. S. 9–72 [in Ukrainian].
8. Barron B. J. S., Schwartz D. L., Vye N. J. Doing With Understanding: Lessons From Research on Problem- and Project-Based Learning. *Journal of the Learning Sciences*. 1998. Vol. 7. № 3–4. P. 271–311 [in English].
9. Hursen C., Fasli F. G. Investigating the Efficiency of Scenario Based Learning and Reflective Learning Approaches. *Teacher Education European Journal of Contemporary Education*. 2017. Vol. 6(2). P. 264–279 [in English].
10. Larmer J. It's a Project-Based World. *Educational Leadership*. 2016. Vol. 73. Issue 6. P. 66–70 [in English].
11. Mo J. P. T., Tang Y. M. Project-based learning of systems engineering V model with the support of 3D printing. *Australasian Journal of Engineering Education*. 2017. Vol. 22. Issue 1. P. 3–13 [in English].
12. Pounds P. E. I. Teaching mechatronics with tuned problem-based projects. *Australasian Journal of Engineering Education*. 2015. Vol. 20. Issue 1. P. 41–58 [in English].
13. Pryima S., Anishchenko O., Dayong Y., Ivanova N. Formation of the project competence of future specialists in information, library and archive services under the conditions of society digitalization. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 64. P. 2–11 [in English].
14. Ye C., Van Os J., Chapman D., Jacobson D. An Online Project-Based Competency Education Approach to Marketing Education. *Journal of Marketing Education*. 2017. Vol. 39. Issue 3. P. 162–175 [in English].
15. Zhao K., Zhang J., Du X. Chinese business students' changes in beliefs and strategy use in a constructively aligned PBL course. *Teaching in Higher Education*. 2017. Vol. 22. Issue 7. P. 785–804 [in English].